

Danski National-bankin hefur lækkað rentuna triggjar ferðir seinasta mánaðin, fyrri at gera það óattraktivt hjá íleggjarum at nýta Danmark, sum íløguland

á fleiri sveisiskum fyrirkomulagum fall. Harafturat er partabrævavirðið á flestu sveisisku fyrirkomulagnum lækkað orsakað av, at fyrirkomulagnum væntast at vera vorðnar minni kappingarførar, nú ið allar sveisiskar vørur eru blivnar dýrari á heimsmarknaðinum.

Eitt annað minnus er, at um tú hefur skuld, til dømis lán, sum er tikið í sveisiskum frankum, er skuldin hjá tær bráðliga økt. Nú skalt tú knappliga gjalda fleiri krónur fyri hvønn frank – bæði tá tað kemur til rentu og avgjaldið av láninum hjá tær.

Hetta hava fleiri fólk, sum hava lán í Sveits, upplivað tær seinastu vikurnar, og summi eru komin heilt illa fyri figgarliga.

Tað, sum hendir í Danmark

Ovurstóri eftirspurningurin eftir einum ávísam gjaldoyra sæst í løtuni í Danmark.

Íleggjarar eru hoppaðir yvir á Danmark fyrri at vita, um skilið verður tað sama, sum í Sveits. Teir vilja altso heldur seta peningin í íløgur í Danmark enn aðrastaðni, og eftirspurningurn eftir donsku krónuni er tiskil bráðliga blivin ovurstórur.

Ímynda tær, at heimsmarknaðurin fyri gjaldoyru er ein bolli fullur av pengum – øll hugsandi gjaldoyru. Jú fleiri danskar krónur eru í bollanum, jú minni virði hefur hvør króna. Hinvegin: Jú færri danskar krónur eru í bollanum, jú størri virði hefur hvør króna tá. Tað snýr seg um útboð og eftirspurning.

Nú øll vilja keypa donsk lánsbrøv, minskar talið av donsku krónunum í bollanum, og tiskil veksur virðið á eftirverandi krónunum, um ikki okkurt verður gjørt. Nationalbankin svarar tí aftur við at keypa útlendsk gjaldoyru fyri danskar krónur, soleiðis at onnur gjaldoyru, eitt nú evran, eisini minka í tali úr bollanum. Nú økist virði á evruni, samstundis sum tað verða fleiri danskar krónur í bollanum. Soleiðis verður krónan ikki »ov sterk« í mun til evruna.

Danmark hefur ein fastan kurs móttvegis evruni. Um danir lata virðið á krónuni økjast, gongur tað útyvir kappingarførið, tí danskar vørur og tænastur so gerast dýrari í mun til vørur og tænastur úr øðrum londum.

Seinasta mánaðin hefur Danmark nýtt 106 mia kr. at keypa útlendsk gjaldoyru fyri. Samlaða virðið á donsku gjaldoyragoymsluni er umleið 560 milliardir kr. Hetta svarar til umleið ein triðing av danska BTÚ.

Til samanberingar kann nevast, at virðið, sum varð nýtt úr gjaldoyragoymsluni hjá Sveits, svaraði til nærum 100% av teirra BTÚ, áðrenn teir lótu gjaldoyrað hækka.

Tá ið evropeiski miðbankin almennakunngjórði, at hann komandi hálvaannað árið ætlar at keypa virðisbrøv í hópatali (tað vil siga leggja eitt hópatal av evrum út í pengabollan), sá sveisiski miðbankin seg ikki førar fyrri at halda á at keypa evrur fyrri at forða sveisiska frankinum at hækka í virði.

Danski Nationalbankin hefur, umframt at keypa eina rúgvu av evrum, eisini lækkað rentuna triggjar ferðir seinasta mánaðin. Hetta er fyrri at gera tað minni áhugavert at gera íløgu í donsk virðisbrøv. Um tú eigur pengar, ynskist tú leggja teir har, ið tú fært høgá rentu afturfyrri, umframt at tað sjálvandi gjarna má vera ein trygg íløga. Um rentan er lægri í Danmark, enn í Evropa, fæst minni afturfyrri peningin í Danmark, og hetta heldur kanska nøkrum íleggjarum burtur.

Tá ið bankar hava yvirskot, kunnu teir seta pening í Nationalbankan at forrenta. Nationalbankin er sostatt bankin hjá teimum vanligu bankunum. Afturfyrri at seta pening í Nationalbankan, fáa bankarnir eina rentu. Men nú er rentan hjá Nationalbankanum so lág, at hon er vorðin negativ. Tað vil siga, at bankarnir skulu gjalda fyrri at leggja pengar til síðis í Nationalbankanum – eisini teir føroysku – og hetta kann vera dýrt fyrri bankarnar.

Bankarnir verða tiskil eggjaðir til heldur at læna pengarnir út til kundar, har teir fáa rentu afturfyrri at læna peningin út.

Hetta er gott fyrri okkum vanligu borgarar, tí tað er bíligari at læna pengar, nú rentan er so lág.

Tað, at bankarnir heldur læna pengarnar út, enn at goyma teir í Nationalbankanum ger jú eisini, at mongdin av donskum krónum í tí stóra pengabollanum økist, og tað er so við til at minka um virðið á krónuni.

Hvussu kann tað ávirka Føroyar?

Um Danmark skuldi givið eftir og latið donsku krónuna vaksið í virði, hevði tað havt tær fylgjurnar fyrri Føroyar, at allar vørur, ið vit selja á útlendsk marknaðanum, høvdu blivið dýrari. Allar okkara vørur, seldar í donskum krónum, verða jú knappuliga dýrari at keypa uttanlands.

Ein virðisøking av donsku krónuni er tiskil ringt fyrri okkara kappingarevni. Í ringasta føri kann tað gerast so ringt, at feløgini mugu spara og siga fólki upp. Hesi fara so í arbeidssloysisskipanina, so almennu útreiðslurnar vaksa, umframt at tey rinda minni skatt, so inntøkurnar minka – og so hava vit eina ónda ringrás.

Kursurin á virðisbrøvunum hjá okkara børsrskrásettu fyrirkomulagnum fellur eisini, tí íleggjararnar vænta, at kappingarførið versnar, um krónan økist í virði.

Tað hefur alstóran týðning fyrri Nationalbankan, at krónan heldur seg støðugt til evruna, soleiðis at álitid á fasta virðið á krónuni verður varðveitt.

Um virðið á donsku krónuni verður skrúvað upp nú, er tað hugsandi, at hon kann verða fyrri einum nýggjum álopi, sum fer at ganga hinvegin, so hon møguliga má minka í virði.

Tiskil setur Nationalbankin alt inn, fyrri at danska krónan ikki víkir frá kursinum móttvegis evruni.

Nationalbankin fer komandi dagarnar væntandi at halda á at keypa útlendsk gjaldoyru og lækka rentuna, so leingi sum neyðugt er, so trúðvirðið ikki skalast.

Ester Hansen

- Tórshavn
- 33 ár
- Búskaparfrøðingur
- Starvast á Føroya Handilsskúla.
- Hevur áður starvast á Nationalbankanum.
- Gift Ólavi Hansen, mamma at tveimum gentum.